

En kväll i tunnelbanan

Fredagsfyllan kan göra Svensson aggressiv, ungdomsgängen är inga duvungar och drogpåverkade personer är ofta oberäkneliga. Lägg därtill frustrationsvåld när tågen strular eller någon ertappas utan biljett. Välkommen till Stockholms tunnelbana – en ganska ruffig arbetsmiljö.

KI 19.34. Alvik.

Sex-sju tågvärddar samlas för att gå på sina pass. Vårdarna åker med på vissa turer och följer tunnelbaneförarna längs tåget när de byter lok vid vändning.

Skyddsombuden vill att ordningsvakter ska följa förarna vid ändstationerna. Företaget som driver tunnelbanan, Connex, tycker annorlunda.

– En ordningsvakt lyder under polisen och kan beordras därifrån. Dessutom ser vi ingen statistik på att det skulle vara värre vid ändstationerna. Vi vill heller inte låsa upp resurser utan hellre ha personal vid stora knutpunkter, förklarar affärsområdeschef Peter Åsberg vid ett senare tillfälle.

I stället installeras nu bärbart larm för vändpromenaden.

KI 19.40. Alvik.

Föraren Robert Sammelin börjar sitt kvällspass. Robert är 25 år och har kört tunnelbana i två år. Han har aldrig råkat ut för våld i jobbet, men har blivit mordhotad några gånger.

– Frustrationsvåld från trafikanterna händer ibland när det strular och folk blir arga. Och lönehelger går det livat till. Då är det mycket fylla och bråk, säger han.

Connex registrerar alla anmälningar från personalen om hotfulla situationer. Antalet pendlade mellan 13 och 35 per månad under 2003.

KI 20.15. Hagsätra.

Lokbyte vid ändstationen. Vårdarna Halina Edner och Aziz Bennour har åkt med tåget. Halina konstaterar att det "inte bara är snälla tanter som åker tunnelbana". Värst är det med drogpåverkade människor.

– Och det finns ofta gäng. Ungdomarna spelar tuffa när de är i grupp, säger hon. Själv har hon inte blivit utsatt för fysiskt våld, men verbala förolämpningar förekommer.

En överförfriskad och ovårdad man raglar fram till oss på perrongen. Han har en spritkasse och viftar med en cigarett i ena näven och mobiltelefonen i den andra. Han vill att vi ska prata med hans kompis i telefon.

KI 20.36. Strax före Enskede gård.

– Jag har en rätt vänskaplig herre som är närgången mot mina passagerare, anropar Robert via radion.

Det är den överförfriskade mannen. Kameror i vagnarna – och på perrongerna – ger förarna överblick. Någon station senare tar två ordningsvakter hand om mannen. Tunnelbanepersonalen får inte ingripa, men de går hot- och våldkurser där de lär sig läsa av beteenden och hur man ska närma sig någon, till exempel inte genom att lägga en hand på axeln bakifrån.

KI 20.56. T-centralen.

Tågvärden Viktor Prestor berättar om den gången en knarkare hade en stor jaktkniv bredvid sig.

– När jag såg kniven på sätet rös jag. Jag sa till honom att plocka undan den och det gjorde han, men sedan gick han efter mig när jag gick av tåget.

När Viktor mötte sina arbetskamrater försvann mannen med kniven i folkvimlet.

Text: Jeanette Neij

Ordningsvakter för ökad trygghet

Mycket personal skapar en tryggare stämning i Stockholms tunnelbana för såväl förare, spärrvakter och kontrollanter som resenärer. Därför används tågvärdar. För att förbättra tryggheten kvällstid finns det från och med februari två värdar med ordningsvaktsförordnande på varje tunnelbanetåg efter kl 20 helgkvällar och på vissa linjer från kl 21 vardagskvällar. Dessa värdar får lov att ingripa när det är nödvändigt.

Artikeln får inte publiceras eller kopieras, vare sig helt eller delvis, utan författarens tillstånd.